

İran Mobilya Sektör Raporu

Not: Bu nottaki bilgilerin, yürürlükteki İran'a yönelik yaptırımlar gözönüne alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

1. Mevcut Durum

İran'da mobilya üretimi ülkenin farklı şehirlerine yayılmış durumdadır. Mobilya sektörünün Yaftabad ve Kum şehirlerinde organize şekilde yapılandığı görülmektedir. Mobilya üretiminde Tahran, Kum, Malayer, Meşhed, Tebriz ve Marand önde gelen şehirlerdir. Bununla birlikte, diğer şehirlerde de üretim yapılmaktadır.

İran'daki istihdamın %8'ini gerçekleştiren sektörde, doğrudan istihdamın 70 bin, dolaylı istihdamın ise yaklaşık 500 bin olduğu belirtilmektedir. İran GSMH'sinin %2'sini gerçekleştirdiği tahmin edilen mobilya sektörü, gerek hammadde gerek nihai ürünler bakımından oldukça yüksek düzeyde korunan bir sektör olarak öne çıkmaktadır. Mobilya sektörünün kesin üretim ve satış rakamlarına ulaşamamaktadır. Bununla birlikte, İran mobilya pazarının 7,4 milyar dolar büyüklüğünde olduğu tahmin edilmektedir. Sektördeki kapasite kullanımının ise %50'yi aşmadığı belirtilmektedir.

İran'da 3.000'i ofis mobilyası üretiminde olmak üzere, toplamda 30.000 civarı üreticinin bulunduğu tahmin edilmektedir. Görece büyük bir mobilya üretim merkezi kurulması için 2,9 milyon dolar, küçük ölçekli bir tesis kurmak için ise 300.000 dolar yatırım yapılması gerektiği belirtilmektedir. İran'ın mobilya üretiminde yer alan firmaların ölçekleri incelendiğinde 100'den fazla kişi çalıştıran, panel bazlı üretim yapan büyük ölçekli fabrikaların sayısının 30 civarında olduğu görülmektedir. Büyük ölçekli fabrikaların modern makinelere sahip olduğu, tasarım ve yenilikçilik kapasitesinin bulunduğu, kaliteli ürünler üretebildiği, taşeron kullanabildiği ifade edilmektedir. 10-99 işçi çalıştıran Küçük ve Orta Ölçekli mobilya üreticilerinin sayısının ise 430 olduğu tahmin edilmektedir. Bu firmaların taşeron kabiliyeti bulunmamakta, üretimlerinin tümünü kendileri yapmaktadır. 10'dan az kişi çalıştıran ve mikro üreticiler olarak nitelendirilen mobilya üreticilerinin sayısının ise 27.000 olduğu tahmin edilmektedir. Mikro üreticilerin geleneksel yöntem ve ekipmanlarla üretim gerçekleştirdiği görülmekte olup, rekabet güçleri oldukça düşüktür.

Sektördeki satış ve dağıtım kanalları incelendiğinde, büyük ölçekli işletmelerin kendi sergileme alanlarının (showroom) ve sözleşmeli satış ağlarının bulunduğu görülmektedir. Küçük ve Orta Büyüklükteki firmaların ise, kendi sergileme alanları ve perakende satış ağları bulunmakta, farklı firmaların ürünlerini de buralarda satabilmektedir. Mikro üreticilerin ise kendi sergi alanları bulunmamakta, üretimlerini başta küçük ve orta ölçekli firmaların mağazalarında satılmak üzere anlaşmalı üretim gerçekleştirmekte olduğu görülmektedir.

İran ekonomisinin kalbinin attığı Tahran'da yer alan mobilya sektörüne ilişkin ana merkezler incelendiğinde, Tahran'ın güneyinde yer alan Yaftabad'ın büyüklü küçüklü 1.200'den fazla mobilya mağazasına ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Yaftabad'da 10'dan fazla mobilya AVM'sinde 122.000 m² kapalı alanda oldukça lüks mobilyacılar bulunmaktadır. Yine Tahran'da bulunan Delvaran Caddesi'nin iki yanında da mobilya perakendecilerinin

olduğu görülmektedir. Yaftabad'a göre kalite ve fiyatların düşük olduğu Delvaran'da lüks ürünler bulunmamakta, genellikle mikro ve küçük ölçekli üreticilerin ürünleri yer almaktadır. Tahran'ın en eski ticaret merkezlerinden olan Hasanabad'da ise sadece ofis mobilyaları satılmaktadır. Hasanabad'da sergi salonları modern olmasa da, lüks ürünler bulunabilmektedir.

İran tüketicisi nezdinde yoğun kabul gören klasik ve el işçiliğine dayalı mobilya üretimi ile ağaç işlemeciliğinde ise lojistik olanakları güçlü olan Hamedan Eyaleti'nde bulunan Melayer'in öne çıktığı görülmektedir. Melayer'de bu sektörün 400 üreticisinin olduğu ve 15.000 kişiyi istihdam ettiği tahmin edilmektedir. İran'da her yıl satılan 85.000 klasik mobilyanın 50.000'nin burada üretildiği tahmin edilmektedir.

2. Sektörün Dış Ticareti

Mevcut istatistiklere göre, İran'ın mobilya sektöründeki ihracatı 2005 yılından 2017 sonuna kadar 168,5 milyon dolar, aynı dönemde ithalatı ise 613,3 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılından 2017 yılına kadar İran'ın mobilya ihracat ve ithalat rakamları aşağıda gösterilmektedir.

Yıl	İhracat (Milyon Dolar)	İthalat (Milyon Dolar)
2005	5	18,7
2006	4,7	31,6
2007	4,8	39
2008	7,6	43
2009	14,7	143,3
2010	11	139,5
2011	30	63,8
2012	38	34,3
2013	12,7	26,1
2014	11	23
2015	9	16
2016	11	23
2017	9	16
Toplam	168,5	613,3

Sektörün dış ticareti incelendiğinde, Çin Halk Cumhuriyeti, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri, İtalya, Fransa, Almanya, Malezya ve Japonya'dan ithalatı olduğu görülmektedir. Küçük ölçekte de olsa mobilya ihracatı gerçekleştiren İran'ın ana ihracat pazarı Irak'tır. Bunun yanı sıra, Kazakistan, Ermenistan, Gürcistan, Afganistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri ve Malezya gibi ülkelere ihracat yapmaktadır.

İran'ın 2017 yılında mobilya sektöründeki nihai ürünlerinin ihracatının 9 milyon dolar, ithalatının ise 16 milyon dolar olduğu görülmektedir. Bu rakam, bir önceki yıla göre ihracatta 2 milyon dolar, ithalatta ise 7 milyon dolarlık bir azalmayı ifade etmektedir.

İran'ın mobilya ihracatının düşüklüğünde rekabetçi fiyatların bulunmamasının ana etken olduğu belirtilmektedir.

3. Tüketici Alışkanlıkları

İran mobilya sektöründe tüketici alışkanlıkları incelendiğinde klasik mobilyanın yoğun bir şekilde talep edilmesine rağmen modern mobilya üretiminin de giderek yaygınlaştığı görülmektedir. İran'da evler genelde geniş yapılmakta ve klasik mobilyaların bulunduğu alanda misafir ağırlanmakta, modern ve rahat mobilyaların olduğu alanlarda ise günlük yaşamın sürdürüldüğü gözlenmektedir. Ev tasarımında asıl söz sahibi olan aile fertleri kadınlardır. Satışların döngüseliği incelendiğinde ise, İran takvimine göre yeni yılın olduğu Nevruz Bayramı (21 Mart) öncesindeki üç ay ile okul açılış dönemlerinde satışların ikiye katlandığı ifade edilmektedir.

Mobilya sektöründe gelişmiş ülkelerde kişi başına yıllık 223 dolar, dünya ortalamasında ise kişi başına yıllık 64 dolarlık mobilya tüketimi gerçekleşmektedir. İran'da ise yıllık kişi başına mobilya tüketiminin 92 dolar civarında olduğu belirtilmektedir. Bu durum, İran pazarının mobilya tüketimi açısından doygunluktan uzak olduğunu göstermektedir.

4. Sektördeki Sorunlar

Mobilya sektöründeki sorunlar incelendiğinde, İran'daki mobilya üretiminin %70'inin geleneksel yollarla, 200 m²'den küçük alanlarda yapıldığı, geleneksel üretimin düşük kalite ve çok fazla hammadde kaybına neden olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, uzun yıllardır ambargolar altında yaşayan İran'da her sektörde olduğu gibi mobilya sektöründe de yoğun bir teknoloji açığı bulunmaktadır. Alt sektörler bazında incelendiğinde, ev mobilyalarının daha çok el yapımı olduğu, ofis ve çocuk odası mobilyalarının ise daha mekanize üretildiği belirtilmektedir. Mobilya sektöründeki makineler genellikle Almanya ve Çin'den ithal edilmekte olup, yerli üretim çok azdır. Makine sektörüne koyulan vergilerin teknoloji transferini zorlaştırdığı da yoğun bir şekilde ifade edilmektedir. Sektörün modern teknolojiye bağımlılığı dikkate alındığında, bu durum İran'daki mobilya sektörünün verimsizliğini derinleştirmektedir. Sektör temsilcilerince eskimiş makine stoğunun ortaya çıkardığı işgücü verimsizliği ve yüksek maliyetler sıklıkla dile getirilen şikayetler olarak göze çarpmaktadır.

Sektörün reklam ve tasarım açısından da sorunları bulunmaktadır. İran'da reklam sektörünün zayıflığının mobilya sektörünü de etkilediği ve kaliteli reklamın yapılamadığı görülmektedir. Tasarım konusunda ise yerli tasarımcıların oldukça az tercih edildiği, uluslararası tasarımcıların kullanılabilirdiği, yoğunlukla da tasarımların taklit edildiği belirtilmektedir.

İran, mobilya sektöründeki ara mallarının önemli bir kısmında ithalata ihtiyaç duymaktadır. Yüksek gümrük vergilerinden dolayı kaliteli ve uygun fiyatlı hammaddeye üreticilerin erişiminin önemli oranda kısıtlandığı görülmektedir. İthalatın önündeki engeller, sektörde düşük kalite ve müşteri memnuniyetsizliğini beraberinde getirmektedir. Ülkede üretilen ürünlerin "yanmaz" dendiği halde yanması gibi sorunların bulunduğu üreticiler tarafından dile getirilmektedir. Sektördeki ara maddelerin kaliteli olanlarının yoğun bir şekilde Alman malı olduğu ve Türkiye üzerinden ülkeye girdiği görülmektedir. Daha düşük kalitede

olanların ise yoğunlukla Çin malı olduğu görülmektedir. Ülke içindeki üretimin ise, vasatın altında olduğu sıklıkla dile getirilmektedir.

İran'da mobilya maliyetinin %60'ını oluşturan MDF ve diğer hammaddeler ithal edilmektedir. Kereste üretiminde de ülkenin kendine yeterliliği bulunmamaktadır. Kerestenin yoğun bir şekilde ülkeye kaçak girdiği ifade edilmektedir. MDF'nin son dönemde ithalatının yasaklandığı bilinmektedir.

Sektör temsilcilerinde dile getirilen diğer sorunlar ise, sektörde yetişmiş insan gücünün eksikliği, ihracat pazarlarının yeterince bilinmemesi ve finansal mekanizmalara erişimdeki sıkıntılar olarak gösterilmektedir.

5. Hükümet Politikaları

ABD'nin Kapsamlı Ortak Eylem Planı (KOEP) Anlaşması'ndan tek taraflı olarak çekilmesi ve yaptırımları yeniden uygulamaya başlamasının ardından İran Hükümeti tarafından ekonomideki dalgalanmayı azaltmak amacıyla 1.339 ürünlük ithalatı yasaklanan ürün listesi oluşturulmuştur. Daha önce yüksek vergilerle korunan mobilya sektörü, bu kapsamda lüks ürün olarak kabul edilmiş ve ithalatı yasaklanmıştır. Yatak sektöründe ise İran'a 2011 yılından beri yatak ithalatı lüks olduğu gerekçesiyle yasaklanmıştır.

Öte yandan, hükümetin mobilya sektörünü aşırı düzeyde düzenlemesinin, yeni firmaların sektöre girişini engellediği belirtilmektedir.

Hükümetin mobilya sektörüne kısa vadede 200 milyon dolar, orta vadede 500 milyon dolar, uzun vadede ise 1 milyar dolar ihracat hedefi koyduğu bilinmesine rağmen, İran'ın içinde bulunduğu konjonktür bağlamında bu hedefin gerçekleşmesinin mümkün olmadığı değerlendirilmektedir. Halen İran'ın dünya mobilya ihracatındaki payının yalnızca %0,3 olduğu görülmekte olup, bu rakam hükümetin hedeflerinin gerçekleşme olasılığının düşüklüğünü göstermesi bakımından önemlidir.

6. Sonuç ve Değerlendirme

İran dinamik pazarıyla mobilya sektöründe dikkat çekici fırsatlar sunan bir ülke olarak göze çarpmaktadır. Mobilya ve yatak sektöründe nihai ürünlerin ithalatına İran'ın uyguladığı ithalat yasakları bulunmasına rağmen, ülkemiz firmaları açısından İran mobilya pazarında iş ve yatırım imkanları bulunmaktadır.

İran'da mobilya sektör temsilcileri ile yapılan görüşmelerde, özellikle ara maddelerde Türkiye ve Çin'den ithalat yapıldığı, Türkiye'den alınan ara maddelerde aracılardan sayısının fazlalığı nedeniyle fiyatların yükseldiği, Türk ara mallarının kalite olarak yoğun bir şekilde talep edilmesine rağmen etkili satış kanallarının oluşmadığı, mobilya üretiminin yoğun olduğu bölgelerde yapıştırıcı, sünger, tekstil, vb. ara maddelere ilişkin satış kanallarının oluşturulmasının sektörde iş yapacak firmalar için önemli bir hizmet olacağı belirtilmiştir.

İran'ın kendine yeterli bir ekonomik model oluşturmaya çalıştığı bilinmekte olup, düşük katma değerli bile olsa ülke içinde yatırımı teşvik ettiği görülmektedir. Bu çerçevede, özellikle ülkemizde mobilya sektöründe teknolojik olarak geri kalmış firmalarımızın İran pazarındaki teknoloji açığını da dikkate alarak, bu ülkeye yatırım yaparak rekabet gücü edinebilecekleri değerlendirilmektedir. Öte yandan, yatak ve mobilya sektöründe faaliyet

gösteren ve Turquality kapsamında çalışmalarını sürdüren firmalarımızın ambargolar kapsamında etkilenme olasılığını da dikkate alarak İran'da üretim yapmaları ve ithalat yasaklarını bu sayede aşmalarının mümkün olabileceği düşünülmektedir.

İran'ın kereste sektöründeki ithalatının büyük ölçüde Gürcistan üzerinden gerçekleştiği görülmekte olup, kereste ihracatı yapan firmalarımızın İran pazarına yönelik ödemelerini garanti altına alacak şekilde çalışmalar yapmasının kereste ihracatımızın artmasına katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.